مجله علوم پزشکی رازی دوره ۳۱، شماره پیوسته ۱۵۰، ۳ آذر ۱۴۰۳ https://doi.org/10.47176/rjms.31.150

مقاله پژوهشی

بررسی تأثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور

منیژه طالشی: دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران

سیده زهرا حسینی درونکلایی: استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران (* نویسنده مسئول) hosseinzadeh2002@gmail.com

کوروش قاسم زاده: استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران

چکیده

زمینه و هدف: محیط مدرسه، به‌ویژه ساختار مدیریتی و سبک آموزشی آن، می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در ایجاد یا تقویت سلامت روانی دانش‌آموزان داشته باشد. از این رو، بررسی تأثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور بود.

روش کار: پژوهش از نظر روش توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری آن را دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه نظری و دوره دوم متوسطه کار و دانش و فنی و حرفه‌ای به تعداد ۱۹۷۵ نفر تشکیل می‌دهند که بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۲۲ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر حسب جنسیت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسش‌نامه محقق ساخته مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی و سلامت روان گلدبرگ (GHQ – ۲۸) بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS21 و LISREL8.5 استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که، مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی با ضریب استاندارد ۰/۷۳- بر سلامت روان دانش‌آموزان تاثیر معناداری دارد و نیز مقدار t-value محاسبه شده بین دو متغیر مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی و سلامت روان برابر ۱۲/۶۴- می‌باشد که بیش‌تر از ۱/۹۶ است و گواهی بر وجود رابطه معنادار بین متغیرها است.

نتیجه‌گیری: این یافته‌ها نشان می‌دهد که نظام آموزشی باید توجه ویژه‌ای به ایجاد محیط‌های سالم در مدارس داشته باشد. تمرکز صرف بر آموزش و نادیده گرفتن سلامت روانی می‌تواند منجر به افزایش استرس، افت تحصیلی و بروز مشکلات رفتاری در دانش‌آموزان شود. در مقابل، یک مدرسه سالم می‌تواند بستری مناسب برای رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان فراهم کند و آن‌ها را برای مواجهه با چالش‌های زندگی آماده سازد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

کلیدواژه‌ها

الگوی مدرسه سالم،

دانش مدیریت،

سلامت روان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۱۴

تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۹/۰۳

شیوه استناد به این مقاله:

Taleshi M, Hoseini Daronkolae SZ, Ghasemzadeh K. The Impact of the Healthy School Model with an Educational Management Knowledge Approach on the Mental Health of Secondary School Students in Noor County. Razi J Med Sci. 2024(23 Nov);31.150.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 4.0 صورت گرفته است.

Razi Journal of Medical Sciences. 2024(23 Nov);31.150. https://doi.org/10.47176/rjms.31.150

Original Article

The Impact of the Healthy School Model with an Educational Management Knowledge Approach on the Mental Health of Secondary School Students in Noor County

Manijeh Taleshi: PhD student of Educational Administration, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran
Seyedeh Zahra Hoseini Daronkolae: Assistant professor of Department of Educational Sciences, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran (* Corresponding Author) s.zahra.hoseini61@gmail.com
Korosh Ghasemzadeh: Assistant Professor, Department of Educational, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran

Abstract

Background & Aims: Mental health plays a vital role in students' overall development, directly influencing their academic performance, emotional stability, and social interactions. Schools are not merely institutions for academic learning but also environments where students' psychological and emotional well-being is shaped. The concept of a "healthy school" has gained significant attention in recent years as educators and policymakers recognize the importance of fostering an environment that supports students' mental health. This study investigates the impact of the healthy school model, based on educational management knowledge, on the mental well-being of high school students in Noor County. A healthy school environment is one that promotes not only physical health but also psychological well-being. It includes elements such as a supportive administrative structure, effective teaching strategies, positive student-teacher relationships, and programs that address students' emotional and social needs. Educational management plays a key role in shaping such environments by implementing policies and practices that create a balanced and stress-free learning atmosphere. Schools that adopt an effective educational management approach are more likely to provide students with a sense of security, motivation, and belonging, all of which contribute to their mental health. One of the critical factors in a healthy school environment is the reduction of academic stress. Many students experience high levels of anxiety due to academic pressure, competitive environments, and unrealistic expectations from parents and teachers. A well-managed school focuses on creating a balanced curriculum, providing psychological support services, and fostering a culture of encouragement rather than excessive pressure. By doing so, students develop a healthier relationship with learning and experience less anxiety about academic performance. Furthermore, social relationships in school play a crucial role in students' mental well-being. A supportive school environment encourages positive peer interactions, teamwork, and a sense of community. When students feel included and valued, they are less likely to experience feelings of isolation, loneliness, or depression. Educational management strategies that prioritize student engagement, extracurricular activities, and inclusive policies help build a sense of belonging, which is fundamental to mental health. Another important aspect of a healthy school is the emphasis on resilience and emotional intelligence. Schools that integrate mental health programs, counseling services, and emotional well-being workshops equip students with coping mechanisms to handle stress, setbacks, and emotional challenges. When students learn how to manage their emotions effectively, they become more confident, adaptable, and mentally strong. This not only benefits their academic performance but also prepares them for future personal and professional challenges. The present study examines how the implementation of the healthy school model, guided by educational management principles, affects the mental health of high school students in Noor County. By analyzing various factors such as stress levels, student engagement, academic motivation, and overall emotional well-being, this research aims to highlight the importance of structured and supportive school environments. The findings of this study contribute to the growing body of research on mental health in education and emphasize the need for educational institutions to adopt comprehensive management strategies that prioritize students' psychological well-being. In conclusion, the mental health of students is a critical issue that must be addressed within the educational framework. Schools that embrace a healthy school model through effective educational management can create environments that support

Keywords
Healthy School Model,
Management Knowledge,
Mental Health

Received: 04/08/2024
Published: 23/11/2024

students' academic and emotional development. By reducing academic stress, promoting positive social interactions, and fostering resilience, schools can play a pivotal role in shaping mentally healthy individuals. This study underscores the significance of implementing structured policies that focus on students' holistic well-being, ultimately contributing to a more productive and emotionally balanced future generation.

Methods: This research is descriptive in nature and of the survey type. The statistical population consists of 1,975 students from the second cycle of general secondary education, vocational, and technical education. Based on Cochran's formula, a sample of 322 individuals was selected using stratified random sampling according to gender. The data collection tool included a researcher-developed questionnaire on the healthy school model with a focus on educational management knowledge and the Goldberg Mental Health Questionnaire (GHQ-28). To analyze the data, structural equation modeling was employed using SPSS21 and LISREL8.5 software.

Results: The results showed that the healthy school model with an educational management knowledge approach has a significant impact on the mental health of students, with a standardized coefficient of -0.73. Additionally, the calculated t-value between the two variables, the healthy school model with an educational management knowledge approach and mental health, was -12.64, which is greater than 1.96, indicating a significant relationship between the variables.

Conclusion: This outcome highlights the importance of integrating educational management principles into the development of healthy school environments. By prioritizing students' mental health through structured management practices, schools can create supportive spaces that reduce stress, foster emotional well-being, and enhance overall student performance. The negative coefficient indicates that as the application of educational management strategies improves, students experience better mental health, underlining the role of school administrators and educators in shaping positive environments. The study also underscores the need for school systems to move beyond traditional academic approaches and consider the holistic development of students, including their psychological needs. A focus on mental health, supported by an educational management framework, can contribute to more resilient and engaged learners. This research contributes to the growing body of knowledge that emphasizes the interconnectedness of educational practices and mental health, suggesting that schools adopting such comprehensive models are better equipped to support students' emotional and academic growth. In conclusion, the results suggest that integrating educational management knowledge with the healthy school model offers a promising approach to enhancing students' mental health, which, in turn, can positively influence their academic and personal development. Schools that adopt these strategies can create a more supportive, balanced, and effective learning environment for all students.

Conflicts of interest: None
Funding: None

Cite this article as:
Taleshi M, Hoseini Daronkolae SZ, Ghasemzadeh K. The Impact of the Healthy School Model with an Educational Management Knowledge Approach on the Mental Health of Secondary School Students in Noor County. Razi J Med Sci. 2024(23 Nov);31.150.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.

مقدمه

مدارس مهمترین عامل انتقال بسط و اعتلاء فرهنگی و ابزاری برای تحقق حیات انسانی هستند. این سازمان و نهاد مقدس و بسیار مهم با تربیت کودکان و نوجوانان، دانش، بینش، نگرش، مهارت‌ها و معارف لازم را در سطوح و مقاطع معین، جهت رشد امکانات و ظرفیت و رفع نیازهای جامعه و توسعه تمدن و فرهنگ جهانی به آن‌ها منتقل می‌کند (۱). از سوی دیگر باید اذعان نمود که تحقق رسالت نهایی مدارس و رسیدن به اهداف کلان آموزشی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی زمانی امکان‌پذیر هست که مدارس دارای سلامت و پویایی باشند. چراکه تحقق رسالت خطیر تعلیم و تربیت در مکانی به نام مدرسه صورت می‌گیرد، و به همین دلیل تبدیل مدرسه به یک مکان سالم، زنده، پویا و مهیج یکی از بزرگترین چالش‌های دستاندرکاران هر نظام آموزشی محسوب می‌شود (۲). مدرسه سالم مکانی است که امکان ارتقای سلامت را فراهم می‌کند و با ایجاد نیرویی متعادل در دانش‌آموزان به آن‌ها کمک می‌نماید. زیرا شادابی، نشاط، سلامتی و آمادگی کودکان به یادگیری کمک می‌کنند. در مدرسه سالم، تمامی فرآیندها به صورت تدریجی و تکاملی و در راستای هدف نهایی تعلیم و تربیت قرار می‌گیرند، وتوام با تأمین مؤلفه‌های سلامت در شخصیت افراد و سازمان همراه است. در این نوع مدرسه پیشرفت تحصیلی و فرصت‌های انتخاب در زندگی با ارائه یک برنامه جامع شخصی، اجتماعی، بهداشتی، درمانی، فعالیت بدنی، تغذیه سالم و آموزش ارتباطات صحیح توسعه یافته، فرصت ارتقای سلامتی و تعادل انرژی در فراگیران فراهم می‌شود (۳). لذا ارائه الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی به منظور بهبود یادگیری دانش‌آموزان مهم به نظر می‌رسد. الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، به معنای طراحی و اجرای راهبردها و برنامه‌هایی است که به ساماندهی و توسعه سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان و افراد مرتبط با آموزش می‌پردازد. هدف اصلی از اجرای الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، بهبود کیفیت آموزش و یادگیری است. این الگو بر اساس رویکردی همه‌گیر و به شیوه یکپارچه اقدام به توسعه و ارتقاء وضعیت سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان و افراد مرتبط با آموزش می‌کند (۴). با اجرای الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، امکان دستیابی به آموزش و یادگیری بهتر و همچنین ساماندهی و ارتقاء سلامت دانش‌آموزان بهبود خواهد یافت. این الگو باعث خواهد شد تا مدارس به محیطی سالم و مناسب برای رشد و پیشرفت دانش‌آموزان تبدیل شوند. با استفاده از الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، مدیران مدارس قادر خواهند بود برنامه‌های مناسب آموزشی را برای دانش‌آموزان تدوین کنند و بهبود مستمر را در عملکرد آموزشی مدرسه به وجود آورند (۵). از جمله مزایای استفاده از الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی می‌توان به بهبود عملکرد مدرسه، افزایش یادگیری دانش‌آموزان، بهبود روابط میان اعضای مدرسه (مدیران، معلمان، دانش‌آموزان و والدین) اشاره کرد. همچنین، استفاده از این الگو می‌تواند منجر به توسعه شخصی و حرفه‌ای مدیران و معلمان شود و مدرسه را به عنوان یک سازمان آموزشی موفق تقویت کند و در نهایت، نه تنها بهبود در عملکرد مدرسه را به ارمغان می‌آورد بلکه نقش مهمی نیز در پیشبرد آموزش و یادگیری و سلامت روان دانش‌آموزان ایفا می‌کند (۶).

سلامت روان موضوع مهمی در سراسر جهان است که افراد باید در تمام جنبه‌هایی از زندگی خویش از جمله مهارت در مراقبت از سلامت جسمی، روانی و مهارت در ارزیابی و مدیریت چالش‌های پیش رو در آن بهبود یابند. سلامت روان عبارت است از داشتن سازگاری کافی و احساس خوب بودن از دیدگاه روانشناختی، متناسب با معیارهای قابل قبول روابط انسانی و جامعه (۷). مشکلات ناشی از آسیب روانی که اضطراب، افسردگی، علائم جسمانی و اختلال در کارکرد اجتماعی را در پی دارد به عنوان پدیده‌هایی در سلامت روانی مطرح است. افرادی که دارای سلامت روان هستند از انگیزه کارهای خود، اطلاع و آگاهی دارند تا حدودی این احساس را دارند که آدمی باارزش و مورد قبول اطرافیان هستند، اطمینان کافی دارند که می‌توانند رفتارهای خود را کنترل و توانایی‌های خود را در مسیر فعالیت‌های بارور، به کار اندازند. لذا وقتی دانش‌آموزان از سلامت روان برخوردار باشند در عملکرد تحصیلی‌شان موفق هستند

(۸).

مشـــکلات ناشـــی از آســـیب روانی که اضـــطراب، افســـردگی، علائم جســـمانی و اختلال در کارکرد اجتماعی را در پی دارد به عنوان پدیده‌هایی در سلامت روانی مطرح اســـت. افرادی که دارای ســـلامت روان هســـتند از انگیزه کارهای خود، اطلاع و آگاهی دارند تا حدودی این احســـاس را دارند که آدمی باارزش و مورد قبول اطرافیان هســـتند، اطمینان کافی دارند که می‌توانند رفتارهای خود را کنترل و توانایی‌های خود را در مســـیر فعالیت‌های بارور، به کار اندازند. لذا وقتی دانش‌آموزان از سلامت روان برخوردار باشند در عملکرد تحصـــیلی‌شـــان موفق هســـتند (۹). از طرفی انجام تحقیق پیرامون موضوع مدرسه سالم باعث می‌شود که مدیران و رهبران آموزشـــی با بررســـی و تبیین مقوله سلامت و عوامل مؤثر در تحقق مدرسه سالم، از آنها به عنوان ابزار شکوفایی پتانسیل‌های انسانی و تسلط و اشراف بر محیط مدرسه برای جلوگیری از ورود عوامل زمینه‌ساز و تهدیدکننده سلامت مدرسه استفاده کنند (۱۰). از سوی دیگر، شناسایی عوامل یاد شده می‌تواند به برنامه‌ریزی برای تحقق مدرسه سالم بی‌انجامد و با انجام اقدامات مؤثر، به کاهش آسیب‌های ناشی از عدم سلامت مدرسه مانند ترک تحصیل، بحران خاص هر دوره تحصـــیلی که تحقق اهداف والای تربیتی را با تأخیر یا اخلال مواجه می‌کنند، پرداخت؛ چراکه تحقق هدف‌های والای هر نظام آموزشی نیازمند توجه جدی به تدوین الگوی مدرسه سالم و تحقق آن در مدارس، یا ایجاد مدارس سالم به عنوان شرط اصلی فرایند رشد و توســـعه می‌باشـــد (۱۱). با توجه به اینکه تاکنون پژوهشی در زمینه تاثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشـــی بر ســـلامت روان دانش‌آموزان انجام نگرفته بود، بنابراین انجام پژوهش حاضر ضروری اســـت (۱۲). فواید آنی و آتی پژوهش حاضـــر، ایجاد آگاهی نسبی از مفهوم مدرســـه ســـالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشـــی و ســـلامت روان و ارائه الگوی تاثیر مدرســـه ســـالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشـــی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور است. همچنین کمک به مسئولین و مدیران آموزش و پرورش و مدارس برای تدوین اســـتراتژی‌های بلندمدت جهت ارتقاء مدرســـه ســـالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشـــی و ســـلامت روان و دانش‌آموزان از فوائد آنی و پیامدهای کاربردی این پژوهش اســـت. همچنین نتایج پژوهش می‌تواند به صـــورت کاربردی مورد اســـتفاده آموزش و پرورش، مـــدارس، دانش‌آموزان و ســـایر علاقمندان به این حوزه پژوهشـــی قرار گیرد. بنابراین سوال اصلی پژوهش حاضر این است که: تاثیر الگوی مدرســـه ســـالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشـــی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور چگونه است؟

روش کار

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع پیمایشی است که در کمیسیون کد اخلاق دانشـــگاه آزاد اســـلامی واحد بابل با کد IR.IAU.BABOL.REC.1403.083 به تصویب رسید. جامعه آماری آن را دانش‌آموزان دوره دوم متوســـطه نظری و دوره دوم متوســـطه کار و دانش و فنی و حرفه‌ای به تعداد ۱۹۷۵ نفر تشـــکیل می‌دهند که بر اســـاس فرمول کوکران تعـــداد ۳۲۲ نفر بـــا روش نمونه‌گیری تصـــادفی طبقه‌ای بر حســـب جنســـیت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش عبارتند از:

پرسش‌نامه محقق ساخته مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشـــی: این پرســـش‌نامه دارای ۶۶ ســـوال و ۶ بعد «فرهنگ و مدیریت ســـازمانی، ســـلامت جســـمی و روانی، کیفیت تدریس و یادگیری،مدیریت منابع و فرآیندها، توســـعه حرفه‌ای معلمان و کارکنان، مشـــارکت و ارتباطات مؤثر» می‌باشـــد که در طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت (کاملا مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم، کاملا موافقم) طراحی و تنظیم شـــده و به ترتیب از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شود.

پرســـش‌نامه ســـلامت روان گلدبرگ (GHQ – ۲۸): این پرســـش‌نامه دارای ۲۸ ســـوال و ۴ بعد «علائم جســـمانی، اضـــطراب، اختلال در عملکرد اجتماعی و افســـردگی» می‌باشـــد که در طیف ۴ گزینه‌ای (خیلی

کمتر از همیشه، کمتر از همیشه، مثل همیشه و بیشتر از همیشه) طراحی شده است که به ترتیب از ۰ تا ۳ نمره‌گذاری می‌شوند. در این پرسش‌نامه نمرات کمتر بیانگر سلامت روانی بهتر است.

روایی صوری و محتوایی ابزارها به تایید متخصصان رسید و پایایی آن‌ها نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی ۰/۹۳ و پرسش‌نامه سلامت روان ۰/۹۰ محاسبه شد که مورد تایید است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS21 و $LISREL_{8.5}$ استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه شده است. در بخش توصیفی، یافته‌های جمعیت شناختی نشان داد که؛ ۵۴/۳ در صد از نمونه آماری را دانش‌آموزان پسر و ۴۵/۷ در صد را دانش‌آموزان دختر تشکیل می‌دهند؛ ۲۸/۶ در صد از نمونه آماری در گروه سنی ۱۷ سال، ۲۶/۱ در صد در گروه سنی ۱۸ سال، ۲۳/۶ درصد در گروه سنی ۱۹ سال و ۲۱/۷ درصد در گروه سنی ۲۰ سال قرار دارند و ۶۰/۵ در صد از نمونه آماری در دوره دوم متوسطه نظری، ۲۶/۱درصد در دوره دوم متوسطه کاردانش و ۱۳/۴ درصد در دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای مشغول به تحصیل می‌باشند. با توجه به جدول شماره ۱، متغیر مدرسه

جدول ۱– بررسی توصیفی ابعاد و مولفه‌های متغیرهای پژوهش

متغیرها	کد متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار
مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی	MS	۳۲۲	۳/۸۰	۰/۵۰۱
فرهنگ و مدیریت سازمانی	MS1	۳۲۲	۳/۷۱	۰/۵۶۰
سلامت جسمی و روانی	MS2	۳۲۲	۳/۷۰	۰/۷۰۹
کیفیت تدریس و یادگیری	MS3	۳۲۲	۳/۹۳	۰/۵۸۹
مدیریت منابع و فرآیندها	MS4	۳۲۲	۳/۷۲	۰/۹۲۶
توسعه حرفه‌ای معلمان و کارکنان	MS5	۳۲۲	۳/۸۶	۰/۷۳۱
مشارکت و ارتباطات مؤثر	MS6	۳۲۲	۳/۸۷	۰/۷۶۴
سلامت روان	SR	۳۲۲	۰/۴۹۴	۰/۵۴۶
علائم جسمانی	SR1	۳۲۲	۰/۴۷۹	۰/۵۸۵
اضطراب	SR2	۳۲۲	۰/۵۴۰	۰/۶۳۹
اختلال در عملکرد اجتماعی	SR3	۳۲۲	۰/۴۲۹	۰/۵۸۴
افسردگی	SR4	۳۲۲	۰/۵۲۸	۰/۶۴۹

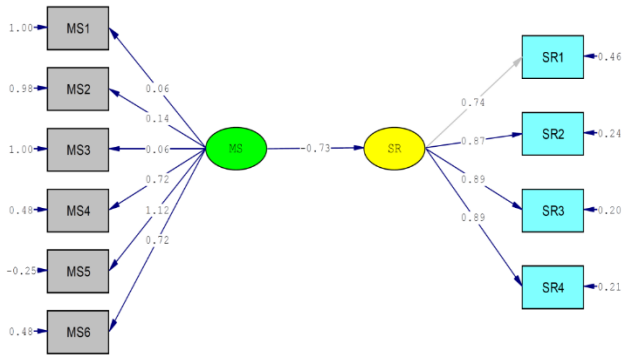

نمودار ۱– برآورد ضرایب استاندارد در مدل

سالم با رویکرد دانش مدیریت آموز شی دارای میانگین ۳/۸۰ و انحراف معیار ۰/۵۰۱ می‌باشد. در بین ابعاد مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، بیش‌ترین میانگین (۳/۹۳) مربوط به بعد کیفیت تدریس و یادگیری و کم‌ترین میانگین (۳/۷۰) مربوط به بعد سلامت جسمی و روانی است. متغیر سلامت روان دارای م یانگین ۰/۴۹۴ و انحراف مع یار ۰/۵۴۶ می‌باشد. در بین ابعاد سلامت روان، بیش‌ترین میانگین (۰/۵۴۰) مربوط به بعد اضطراب و کم‌ترین میانگین (۰/۴۲۹) مربوط به بعد اختلال در عملکرد اجتماعی می‌باشد.

در بخش استنباطی برای بررسی تاثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور از آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار LISREL ا ستفاده شد که نتایج در نمودارهای ۱ و ۲ و جدول ۲ ارائه شده است. مطابق نمودار ۱؛ مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی با ضریب استاندارد ۰/۷۳- بر سلامت روان دانش‌آموزان تاثیر معناداری دارد.

مطابق نمودار ۲؛ مقدار t-value محاسبه شده بین دو متغیر مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی و سلامت روان برابر ۱۲/۶۴- می‌باشد که بیش‌تر از ۱/۹۶ است و گواهی بر وجود رابطه معنادار بین متغیرها است.

مطابق نمودارهای ۱ و ۲ و جدول ۲، براساس ضرایب

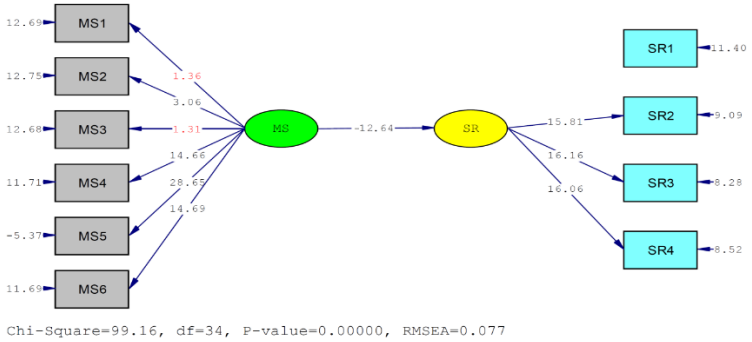

نمودار ۲- برآورد ضرایب آزمون t در مدل

جدول ۲- نتایج حاصل از یافته‌های تحلیل مسیر

ردیف	متغیرها	آماره t	ضریب استاندارد	نتیجه آزمون
۱	تأثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور	۱۲/۶۴-	۰/۷۳-	تایید

جدول ۳- نتایج حاصل از یافته‌های مدل اندازه‌گیری در سطح معناداری ۰/۰۵

شاخص	مقدار مطلوب	مقدار محاسبه شده	نتیجه آزمون
برآورد نسبت خی‌دو بر درجه آزادی (X^2/DF)	<۳/۰۰	۲/۹۱	تایید
ریشه میانگین مربع خطای برآورد (RMSEA)	<۰/۰۸	۰/۰۷۷	تایید
شاخص نیکویی برازش (GFI)	>۰/۹۰	۰/۹۴	تایید
شاخص برازش مدل (NFI)	>۰/۹۰	۰/۹۲	تایید
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	>۰/۹۰	۰/۹۱	تایید
شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI)	>۰/۹۰	۰/۹۲	تایید
شاخص برازش افزایشی (IFI)	>۰/۹۰	۰/۹۲	تایید
شاخص برازش نسبی (RFI)	>۰/۹۰	۰/۹۱	تایید

استاندارد بین متغیر مکنون برون‌زا (مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی) با متغیر مکنون درون‌زا (سلامت روان) بارعاملی ۰/۷۳- برقرار است. همچنین در سطح اطمینان ۹۵٪ و خطای اندازه‌گیری α=۰/۰۵، مقدار t-value بزرگتر از ۱/۹۶ محاسبه شد (t>۱/۹۶)، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که؛ تاثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور منفی و معنادار می‌باشد. یعنی با ارتقاء الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، میزان سلامت روان دانش‌آموزان نیز بهبود می‌یابد.

شاخص‌های برازندگی نهایی مدل ساختاری براساس خروجی لیزرل در جدول ۳ ارائه شده است. نتایج آزمون در نمودارهای ۱ و ۲ و جدول ۳ نشان می‌دهد که، مقدار آماره خی‌دو ۹۹/۱۶ و درجه آزادی ۳۴ و برآورد نسبت خی‌دو بر درجه آزادی برابر با ۲/۹۱ می‌باشد. چون در این شاخص مقدار کم‌تر از ۳ نشان دهنده مناسب بودن مدل است، بنابراین مدل مورد نظر، برازش مناسبی را نشان می‌دهد. هم‌چنین تقریب ریشه میانگین مربع خطای برآورد ۰/۰۷۷ است که در این شاخص، مقادیر کم‌تر از ۰/۰۸ بیانگر مناسب بودن مدل است. سایر شاخص‌های خوب بودن مدل شامل: شاخص نیکویی برازش ۰/۹۴، شاخص برازش مدل ۰/۹۲، شاخص برازش تطبیقی ۰/۹۱، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده ۰/۹۲، شاخص برازندگی افزایشی ۰/۹۲ و شاخص برازش نسبی ۰/۹۱ می‌باشد. در همه‌ی شاخص‌های ذکر شده، مقادیر بالای ۰/۹ نشان دهنده برازش مناسب مدل هستند. بنابراین مدل ارائه شده، مناسب بوده و ارتباط بین متغیرها با یکدیگر مثبت و معنادار است.

بحث

نتایج مطالعه نشان داد که مدارس سالم با رویکرد مدیریت آموزشی تأثیرات عمیق و چندبعدی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور دارند. این نتیجه با پژوهش لانگفورد (Langford) و همکاران (۲۰۱۹) (۱) و استرونگ (Stronge) و همکاران (۲۰۱۱) (۱۲) همسو است. این تأثیرات از طریق مجموعه‌ای از عوامل محیطی، آموزشی، اجتماعی و روان‌شناختی اعمال می‌شود که در نهایت به ارتقای سلامت روانی دانش‌آموزان و بهبود کیفیت زندگی آن‌ها منجر می شود. مدارس سالم نه‌تنها فضایی برای یادگیری علمی فراهم می‌کنند، بلکه بستری برای رشد عاطفی، اجتماعی و روانی دانش‌آموزان هستند (۱۱). مدیریت آموزشی در این مدارس به شکلی طراحی شده که از فشارهای غیرضروری بر دانش‌آموزان کاسته شود و آن ها در محیطی حمایتگر، ایمن و الهام‌بخش به تحصیل بپردازند. یکی از نخستین تأثیرات مثبت مدارس سالم، کاهش اضطراب تحصیلی است. اضطراب تحصیلی یکی از چالش‌های اساسی دانش‌آموزان در دوره متوسطه است که می‌تواند بر عملکرد درسی، تمرکز، اعتمادبه‌نفس و حتی سلامت جسمانی آن‌ها اثرات منفی داشته باشد (۷). در مدارس سالم، روش‌های آموزشی انعطاف‌پذیرتر و مبتنی بر یادگیری فعال هستند، به‌طوری‌که به جای ایجاد رقابت نا سالم، بر یادگیری مشارکتی تأکید دارند. شیوه‌های ارزیابی نیز به گونه‌ای طراحی شده که دانش‌آموزان احساس ترس و اضطراب کمتری نسبت به امتحانات و تکالیف داشته باشند (۴). یافته‌های تحقیق نشان داد که در مدارسی که روش‌های ارزشیابی متنوع‌تری دارند و بر مهارت‌های واقعی یادگیری به جای صرفاً نمره تأکید می شود، میزان اضطراب تحصیلی به‌طور چشمگیری کاهش یافته است. این امر باعث شده که دانش‌آموزان احساس امنیت بیشتری در فرآیند یادگیری داشته باشند و استرس ناشی از شکست‌های تحصیلی کاهش یابد (۹). عامل دیگری که تأثیر مهمی بر سلامت روانی دانش‌آموزان دارد، کیفیت روابط اجتماعی در محیط مدرسه است. مدارس سالم بستری را فراهم می‌کنند که در آن روابط میان معلمان، دانش‌آموزان و کارکنان مدرسه بر اساس حمایت، همدلی و احترام شکل می‌گیرد. این روابط حمایتی به دانش‌آموزان کمک می‌کند که احساس طردشدگی نکنند و در مواقع بحران های روانی یا تحصیلی، بتوانند روی حمایت معلمان و مشاوران حساب کنند (۷).

یافته‌های مطالعه نشـــان داد که دانش‌آموزانی که در مدارسی با فضای حمایتی و صمیمانه تحصیل می‌کنند، کمتر دچار مشـــکلاتی مانند افســـردگی، اضـــطراب و پرخاشـــگری می‌شـــوند. آن‌ها همچنین اعتمادبه‌نفس بیشتری در برقراری ارتباط با همسالان خود دارند و به دلیل داشـــتن تعاملات مثبت، احســـاس تنهایی کمتری تجر به می‌کنند. افزایش خود کارآ مدی یکی دیگر از پیامدهای مهم مدارس ســـالم با مدیریت آموزشـــی مناســـب اســـت. خودکارآمدی به این معناســـت که دانش‌آموزان به توانایی‌های خود در حل مشـــکلات و د ستیابی به اهدافشان باور دا شته با شند. در مدار سی که به مهارت‌های یادگیری فعال، مشـــارکتی و حل م سئله توجه بی‌شتری می شود، دانش‌آموزان اح ساس می‌کنند که بر رو ند یادگیری خود کنترل دار ند و می‌توانند با چالش‌های تحصـــیلی روبه‌رو شـــوند (۱۲). برعکس، در مدار سی که شیوه‌های آموز شی سنتی و م کانیکی دار ند، احســـاس ناتوانی و در ما ندگی در دانش‌آموزان بیشتر دیده می‌شود. یافته‌ها نشان داد که در مدارس ســـالم، انگیزه تحصـــیلی نیز بهبود می‌یابد، زیرا دانش‌آموزان احســـاس می‌کنند که یادگیری برای آن‌ها معنا دارد و تنها ابزاری برای کســـب نمره نیســـت. تاب‌آوری روانی دانش‌آموزان نیز در محیط‌های ســـالم آموزشـــی افزایش می‌یابد. تاب‌آوری به معنای توانایی فرد برای مقابله با چالش‌ها، اســـترس‌ها و بحران‌های زندگی اســـت. مدارس ســـالم برنامه‌هایی برای آموزش مهارت‌های زندگی مانند مدیریت اســـترس، کنترل هیجانات، حل تعارض و تصمیم‌گیری مؤثر دارند که به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا در مواجهه با مشـــکلات فردی و اجتماعی، واکنش‌های سالم‌تری دا شته با شند (۱۰). یافته‌های تحقیق نشـــان داد که در این مدارس، دانش‌آموزان در برابر فشـــارهای تحصـــیلی، خانوادگی و اجتماعی مقاوم‌تر بوده و کمتر دچار بحران‌های روانی می شوند. همچنین م شاهده شد که در مدارس سالم، میزان رفتارهای ناســـازگارانه مانند پرخاشـــگری، افت تحصـــیلی، غیبت های مکرر از کلاس و مشـــکلات انضباطی کاهش یافته ا ست. یکی از نتایج مهم تحقیق این بود که مدارس ســـالم تأثیر مســـتقیمی بر کاهش رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دارند. رفتارهای پرخطر مانند مصرف سیگار، مصرف مواد، فرار از مدر سه، افت تحصیلی و خشونت در میان نوجوانان یکی از مشکلات جدی مدارس اســـت (۶). یافته‌ها نشـــان داد که در مدارسی که محیطی سالم و حمایتگر دارند، میزان این رفتارها به‌طور قابل‌توجهی کاهش می‌یابد. در مدارس ناسالم که فضای تنبیهی، سختگیرانه و استرس‌زا دارند، دانش‌آموزان بیشـــتر د چار ســـرکشـــی، رفتار های پر خاشـــگرا نه و حتی گرایش به رفتار های پرخطر می‌شـــوند. مدارس ســـالم، با ارائه حمایت‌های روانی، مشـــاوره‌های مســـتمر، برنامه‌های فرهنگی و ورزشـــی و تشـــویق دانش‌آموزان به فعالیت‌های مثبت، از بروز این رفتـــارهـــا جلوگیری می‌کننـــد (۱۴). نتـــایج تحقیق همچنین نشـــان داد که احســـاس تعلق به مدرســـه در م یان دانش‌آموزان مدارس ســـالم بیشـــتر اســـت. دانش‌آموزانی که احســـاس می‌کنند محیط مدرســـه به نیازهای آن‌ها توجه دارد و فضـــایی برای رشـــد فردی و اجتماعی شان فراهم می‌کند، تعلق بی‌شتری به مدر سه دارند و در فعالیت‌های آن مشـــارکت بیشـــتری نشـــان می‌دهند (۸). احساس تعلق به مدرسه یکی از مهم‌ترین عواملی اســـت که می‌تواند بر کاهش افت تحصـــیلی و افزایش عملکرد تح صیلی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد. در مقابل، دانش‌آموزانی که احســـاس بیگانگی از مدرســـه دارند، بیشـــتر دچار مشـــکلات رفتاری و افت تحصـــیلی می‌شوند.

پیشـــنهادات: برای بهبود دقت نتایج، پیشـــنهاد می‌شـــود این پژوهش در مناطق مختلف با شـــرایط فرهنگی و آموزشـــی متنوع انجام شـــود تا امکان تعمیم‌پذیری یافته‌ها افزایش یابد. همچنین، استفاده از روش های ترکیبی مانند مصـــاحبه با دانش‌آموزان، معلمان و والدین در کنار پرســـشـــنامه می‌تواند به درک عمیق‌تری از تأثیر الگوی مدرسه سالم بر سلامت روان کمک کند. علاوه بر این، اجرای برنامه‌های آزمایشـــی و مداخلات عملی مبتنی بر این الگو در مدارس مختلف و ارزیابی مستمر تأثیرات آن، می‌تواند به بهبود کیفیت و کارایی این مدل در نظام آموزشی منجر شود.

محدودیت‌ها: یکی از محدودیت‌های این پژوهش،

تـأثیر عوامـل فردی و محیطی بر سـلامـت روان دانش‌آموزان اسـت که ممکن اسـت فراتر از مداخلات مرتبط با الگوی مدرسـه سـالم باشـد و کنترل آن‌ها دشـوار باشـد. همچنین، تعمیم‌پذیری نتایج به دلیل انجام مطالعه در یک منطقه جغرافیایی خاص، یعنی شـهرسـتان نور، محدود بوده و ممکن اسـت در سـایر مناطق با شـرایط فرهنگی و آموزشـی متفاوت نتایج مشابهی به دست نیاید. علاوه بر این، گردآوری داده‌ها از طریق ابزارهای پرسشنامه‌ای ممکن است تحت تأثیر نگرش‌ها و تمایلات شخصی دانش‌آموزان قرار گیرد که می‌تواند دقت و صحت پاسخ‌ها را تحت تأثیر قرار دهد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشـان داد که مدارس سـالم با رویکرد مدیریت آموزشـی نقش تعیین‌کننده‌ای در ارتقای سـلامت روان دانش‌آموزان دارند. این تأثیرات از طریق کـاهش اضـطراب تحصـیلی، تقویـت روابط اجتماعی، افزایش خودکارآمدی، بهبود تاب‌آوری روانی، کاهش رفتارهای پرخطر و افزایش احسـاس تعلق به مدرسه اعمال می‌شود. در مدارس سالم، فضای آموزشی نه‌تنها بستری برای رشد علمی، بلکه محیطی حمایتگر برای رشـد عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان اسـت. مدیریت آموزشی کارآمد و سیاست‌های حمایتی باعث می‌شـود دانش‌آموزان احسـاس امنیت، آرامش و انگیزه بیشـتری برای یادگیری داشـته باشـند و در نتیجه عملکرد تحصـیلی و روانی آن‌ها بهبود یابد. باید توجه ویژه‌ای به ایجاد محیط‌های سـالم در مدارس داشـته باشد. تمرکز صرف بر آموزش و نادیده گرفتن سلامت روانی می‌تواند منجر به افزایش استرس، افت تحصیلی و بروز مشکلات رفتاری در دانش‌آموزان شود. بنابراین، سـیاسـت‌گذاران آموزشـی باید راهکارهایی عملی برای بهبود کیفیت محیط‌های آموزشـی و ارتقای سـلامت روان دانش‌آموزان ارائه دهند تا نسـل آینده از نظر روانی، اجتماعی و تحصیلی موفق‌تر باشد.

ملاحظات اخلاقی

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری زیر نظر کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل و با کد اخلاقی IR.IAU.BABOL.REC.1403.083 به شـناسـه انجام گرفته است.

مشارکت نویسندگان

سـیده زهرا حسـینی درونکلایی نگارش مقاله و کوروش قاسم زاده ویراستاری مقاله را برعهده داشتند و منیژه طالشی داده‌ها را تجزیه، تحلیل و آن را تفسیر کرد.

References

1. Langford R, Bonell C, Jones L, et al. The World Health Organization's Health Promoting Schools framework: A Cochrane systematic review. BMC Public Health. 2015;15:130.
2. Durlak JA, Weissberg RP, Dymnicki AB, Taylor RD, Schellinger KB. The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. Child Dev. 2011;82(1):405-432.
3. Torsheim T, Wold B, Samdal O, et al. School climate and school well-being: The impact of the health promoting school concept. Health Educ Res. 2012;27(3):440-450.
4. Rutter M. Protective factors in children's responses to stress and disadvantage. Ann NY Acad Sci. 1987;595(1):1-11.
5. Goddard RD, Goddard YL. A multilevel analysis of the influence of school climate on teacher commitment. Teach Teach Educ. 2001;17(7):841-861.
6. Fletcher A, Bonell C, McNeill A, et al. The effectiveness of universal school-based programs for the promotion of mental health in children and adolescents: A systematic review. J Sch Health. 2008;78(4):218-228.
7. Burton N, Mazerolle SM, Wrangle MM. The Impact of School Environment on Mental Health and Wellbeing. Educ Psychol. 2011;31(5):515-530.
8. Hassett-Walker C, Kay J, Jarrett M. Role of school climate in enhancing mental health and preventing adolescent depression. Int J Ment Health Promot. 2008;10(4):31-42.
9. Brown C, Shoemaker W. Integrating mental health programs into the school curriculum: A whole-school approach. Educ Psychol Rev. 2012;24(2):143-154.
10. Cherniss C. Emotional intelligence: What it is

and why it matters. Educ Leadership. 2000;59(3):13-18.
11. Miller DB, McKenna M. Effects of school climate on children's health outcomes: A review of the literature. J Sch Health. 2003;73(8):295-305.
12. Stronge JH, Ward TM, Grant LA. What makes good schools great? Educ Leadership. 2011;69(5):17-23.
13. Epstein JL, Sheldon SB. Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. Elem Sch J. 2002;103(2):129-144.
14. Huebner ES. Correlates of life satisfaction in children. Sch Psychol Q. 2004;19(2):187-197.